

Pilar 3

Offentliggjøring av finansiell informasjon etter kapitalkravsforskriften

SpareBank 1 Gruppen per 31.12.2011

Innholdsfortegnelse

<u>1. SPAREBANK 1 GRUPPEN – ORGANISERING, STRUKTUR OG REGELVERK.....</u>	3
1.1. INTRODUKSJON TIL KAPITALDEKNINGSREGLER	3
1.1.1. PILAR 1 – MINIMUMSKRAV TIL ANSVARLIG KAPITAL	3
1.1.2. PILAR 2 – VURDERING AV SAMLET KAPITALBEHOV OG TILSYNSMESSIG OPPFØLGING	4
1.1.3. PILAR 3 – OFFENTLIGGJØRING AV INFORMASJON	4
1.2. ORGANISERING, ANSVAR OG FORMÅL.....	5
1.2.4. KONSERNSTRUKTUR PER 31.12.2011	5
1.2.5. KAPITALSTYRING	5
1.3. RISIKOSTYRING I SPAREBANK 1 GRUPPEN KONSERN	5
1.3.1. FINANSIELLE RISIKOFAKTORER.....	5
1.3.2. STRATEGI KNYTTET TIL BRUKEN AV FINANSIELLE INSTRUMENTER.....	6
1.3.3. RISIKOFORHOLD I DE ENKELTE SELSKAPER	6
<u>2. KONSOLIDERING .....</u>	7
<u>3. REGULATORISK KAPITAL – INFORMASJON PER RISIKOGRUPPE (PILAR 1).....</u>	8
3.1. ANSVARLIG KAPITAL OG KAPITALKRAV	8
3.2. REGULATORISKE FORHOLD OG RAPPORTERING	9
3.3. SOLVENSMARGINKRAV.....	9
<u>4. ØKONOMISK KAPITAL (PILAR 2 - ICAAP).....</u>	9
4.1. RISIKOJUSTERT KAPITAL	9
4.2. KAPITALBEHOV.....	11
4.3. RISIKOKATEGORIER	11
4.3.1. KREDITTRISIKO.....	11
4.3.2. KONSENTRASJONSRISIKO	12
4.3.3. MARKEDSRISIKO	12
4.3.4. LIKVIDITETS- OG OPPGJØRSRISIKO	15
4.3.5. FORSIKRINGSRISIKO	15
4.3.6. OPERASJONELL RISIKO	16
4.3.7. STRATEGISK OG FORRETNINGSRISIKO RISIKO	16
4.3.8. KORRELASJON - PORTEFØLJERISIKO	16
<u>5. SAMMENLIGNING AV REGULATORISK OG ØKONOMISK KAPITALBEHOV .....</u>	17
<u>6. VIDEREUTVIKLING AV RISIKOSTYRING OG SOLVENCY II .....</u>	17

1. SpareBank 1 Gruppen – Organisering, struktur og regelverk

SpareBank 1 Gruppen er et forsikringsdominert finanskonsern. Fram til i dag har regelverket for kapital og kapitaldekning i stor grad vært preget av det kapitaldekningsregelverket som gjelder for bankvirksomhet. Dette har ikke passet veldig godt for forsikringsvirksomhet. Det har i lengre tid vært arbeidet med innføring av et nytt kapitaldekningsregelverk som er spesielt tilpasset forsikringsvirksomhet, Solvency II.

SpareBank 1 Gruppen konsern (SpareBank 1 Gruppen) vil, fra ikrafttreden av Solvency II regelverket, være underlagt gruppebestemmelsene i regelverket. Dette betyr i hovedtrekk at SpareBank 1 Gruppen skal sikre en konsistent risikostyring for morselskapet med tilhørende datterselskaper. Selskapene som direkte vil være underlagt Solvency II er SpareBank 1 Gruppen AS, SpareBank 1 Livsforsikring AS og SpareBank 1 Skadeforsikring AS. Disse selskapene må etterleve regelverket konsistent etter Solvency II fra 01.01.2014, som er antatt offisiell ikrafttreden av regelverket. SpareBank 1 Markets AS, SpareBank 1 Gruppen Finans konsern, og ODIN forvaltning AS vil være underlagt regulatoriske kapitaldekningskrav iht Bank for International settlements (BIS) standarder. Samtlige selskaper i SpareBank 1 Gruppen AS vil inngå i den fremtidige risikostyringen for SpareBank1 Gruppen konsern. SpareBank 1 Gruppen AS vil frem til Solvency II regelverket trer i kraft, opprettholde denne pilar 3 rapporteringen, frem til tilsvarende rapportering er etablert i henhold til Solvency II regelverket.

Det beregnede kapitalbehovet for konsernet SpareBank 1 Gruppen omfatter følgende selskaper (eierandeler per 31.12.2011):

• SpareBank 1 Gruppen AS	(morselskapet)
• SpareBank 1 Livsforsikring AS	(100 % eiet)
• SpareBank 1 Skadeforsikring konsern	(100 % eiet)
• ODIN Forvaltning AS	(100 % eiet)
• SpareBank 1 Gruppen Finans konsern	(100 % eiet)
• SpareBank 1 Markets AS	(97,2 % eiet)

SpareBank 1 Gruppen AS eier i tillegg enkelte mindre aksjeposter.

1.1. *Introduksjon til kapitaldekningsregler*

EUs direktiv for kapitaldekning ble innført i Norge 1. januar 2007. Regelverket bygger på standard for kapitaldekningsberegninger fra Bank for International Settlements (BIS). Formålet med kapitaldekningsregelverket er å styrke stabiliteten i det finansielle markedet gjennom:

- Mer risikosensitivt kapitalkrav
- Bedre risikostyring og kontroll
- Tettere tilsyn
- Mer informasjon til markedet

Kapitaldekningsregelverket baseres på tre pilarer:

Pilar 1:	Minimumskrav til ansvarlig kapital
Pilar 2:	Vurdering av samlet kapitalbehov og tilsynsmessig oppfølging
Pilar 3:	Institusjonenes offentliggjøring av informasjon

I de påfølgende kapitlene er det redegjort nærmere for innholdet i den enkelte pilar.

1.1.1. **Pilar 1 – Minimumskrav til ansvarlig kapital**

Regelverket innebærer ingen endring i den grunnleggende konstruksjonen av kapitalkravet i forhold til Basel I, som fortsatt vil være 8 % av beregningsgrunnlaget. Derimot blir det noen endringer i regelverket for hva som kan regnes som ansvarlig kapital og sammensetningen av denne. De store endringene ligger i hvordan en beregner kapitalkravsgrunnlaget for kredittrisiko

Pilar 3 – SpareBank 1 Gruppen per 31.12.11

og introduksjonen av et eksplisitt kapitalkrav for operasjonell risiko. Gjeldende krav til kapitaldekning for markedsrisiko berøres i mindre grad av det nye regelverket.

Kapitaldekningsregelverket inneholder ulike metoder som finansinstitusjonene kan velge mellom for å beregne kapitalkravet. De ulike metodene er vist i figuren nedenfor:

Kredittrisiko	Markedsrisiko	Operasjonell risiko
Standardmetoden	Standardmetoden	Basismetoden
Grunnleggende IRB-metode*	Interne målemetoder*	Sjablongmetoden
Avansert IRB-metode*		AMA-metoden

*Metoden krever godkjenning av Finanstilsynet

For finansinstitusjoner som er godkjent for å benytte interne målemetoder (IRB - Internal Rating Based Approach) for kredittrisiko, betyr det at det lovbestemte minimumskravet til kapitaldekning for kredittrisiko vil være basert på konsernets interne risikovurderinger. Dette vil gjøre det lovbestemte minimumskravet til kapitaldekning mer risikosensitivt, slik at kapitalkravet i større grad vil samsvare med risikoen i de underliggende porteføljer.

Ved beregning av kapitalkravet etter Grunnleggende IRB-metode beregnes risikoparameteret misligholdssannsynlighet (PD) basert på egne modeller, mens risikoparametrene konverteringsfaktor (KF) til bruk for å fastsette eksponering ved mislighold og tapsgrad gitt mislighold (LGD), er sjablongregler fastsatt i Forskrift om Kapitalkrav.

Ved beregning av kapitalkravet etter Avansert IRB-metode for massemarked, beregnes risikoparametrene misligholdssannsynlighet (PD), konverteringsfaktor (KF) til bruk for å fastsette eksponering ved mislighold, samt tapsgrad gitt mislighold (LGD) basert på egne modeller.

1.1.2. Pilar 2 – Vurdering av samlet kapitalbehov og tilsynsmessig oppfølging

Pilar 2 er basert på to hovedprinsipper: Finansinstitusjonene skal ha en prosess for å vurdere sin totale kapital i forhold til risikoprofil og en strategi for å opprettholde sitt kapitalnivå (ICAAP - Internal Capital Adequacy Assessment Process). Tilsynsmyndighetene skal gjennomgå og evaluere finansinstitusjonenes interne vurdering av kapitalbehov og strategier. I tillegg skal tilsynsmyndighetene overvåke og sikre overholdelse av de myndighetspålagte kapitalkravene. Tilsynet må iverksette passende tilsynsmessige tiltak om det ikke er tilfreds med resultatet av denne prosessen.

1.1.3. Pilar 3 – Offentliggjøring av informasjon

Formålet med Pilar 3 er å supplere minimumskravene i Pilar 1 og den tilsynsmessige oppfølging i Pilar 2. Pilar 3 skal bidra til økt markedsdisiplin gjennom krav til offentliggjøring av informasjon som gjør det mulig for markedet, herunder analytikere og investorer, å vurdere institusjonens risikoprofil og kapitalisering samt styring og kontroll. Kravene til offentliggjøring blir spesielt viktig når finansinstitusjonene i større grad kan benytte egne systemer og metoder for å beregne kapitalkravet.

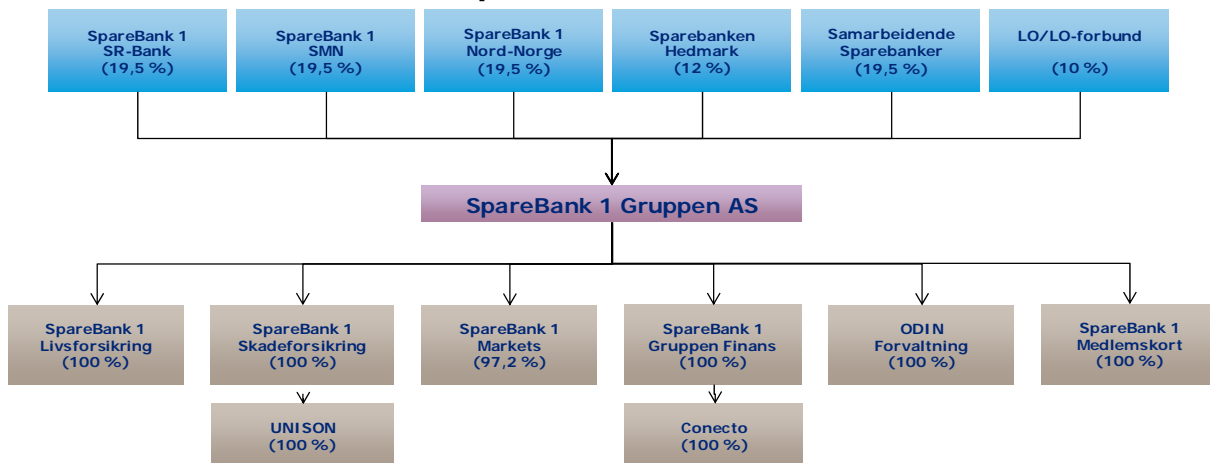
Informasjonskravene fører til at alle institusjoner skal publisere informasjon om organisasjonsstruktur, risikostyringssystem, rapporteringskanaler samt hvordan risikokontrollen er oppbygd og organisert. Videre er det gitt detaljerte krav til offentliggjøring av kapitalnivå og struktur samt risikoeksponeringer, der sistnevnte avhenger av hvilke beregningsmetoder bankene benytter i Pilar 1. Foreliggende dokument er ment å dekke disse kravene.

1.2. Organisering, ansvar og formål

Virksomheten i SpareBank 1 Gruppen er organisert i ulike forretningsområder gjennom datterselskaper. Det er store forskjeller i de enkelte datterselskaperenes risikostruktur. Konsernstyret har ansvaret for risikostyring og compliance i konsernet. Selskapsstyrene har ansvar for risikostyringen og compliance i eget selskap. Ansvaret for den samlede risikostyringen i konsernet er organisatorisk lagt til Konserndirektør for Strategi, Analyse og Risikostyring i morselskapet. Stillingen er direkte underlagt administrerende direktør i SpareBank 1 Gruppen AS. Risikostyringen i SpareBank 1 Gruppen skal støtte opp under konsernets strategiske utvikling og måloppnåelse, og sikre oppfyllelse av lovmessige kapitalkrav. Risikostyringen skal sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning. Dette skal oppnås gjennom:

- En moderat risikoprofil
- En sterk risikokultur som kjennetegnes av høy bevissthet om risikostyring
- Tilstrebe en optimal kapitalallokering innenfor vedtatt forretningsstrategi
- Utnyttelse av synergi- og diversifiseringseffekter
- Et tilstrekkelig nivå på kjernekapital ut fra valgt risikoprofil

1.2.4. Konsernstruktur per 31.12.2011

1.2.5. Kapitalstyring

Styret i SpareBank 1 Gruppen AS har vedtatt en felles policy for risikostyring i konsernet, som er gjenstand for årlig revidering. Det er utarbeidet strategi, policy og rammer knyttet til de enkelte risikofaktorene i den enkelte juridiske enhet. Det foretas i tillegg strategiske beslutninger knyttet til aktivaallokering i det enkelte selskap.

1.3. Risikostyring i SpareBank 1 Gruppen konsern

1.3.1. Finansielle risikofaktorer

Konsernets aktiviteter medfører ulike typer finansiell risiko. Disse er definert nedenfor.

Markedsrisiko

Risiko for tap som skyldes endringer i observerbare markedsvariabler, hvor de viktigste er renter, valutakurser, verdipapirkurser og eiendom.

Eierrisiko

Eierrisiko er definert ved risikoen som oppstår som følge av å være eier i et selskap, for eksempel knyttet til den risiko som produktselskapene påtar seg i sin drift, og risikoen for at det må tilføres ny egenkapital i ett eller flere av disse selskapene.

Kredittrisiko

Risiko for at selskapets låntakere, mellomledd og reassurandører ikke klarer å innfri sine forpliktelser overfor SpareBank 1 Gruppen konsern. Kredittrisiko inkluderer også risiko for endring i generelle kredittpriser, såkalt spreadrisiko og reassuranserisiko i forsikringselskapene.

Konsentrasjonsrisiko

Risiko knyttet til store engasjementer, bransjekonsentrasjon og geografisk konsentrasjon i kreditt eller investeringsporteføljer.

Forsikringsrisiko

Premierisiko er usikkerhet knyttet til frekvens og kostnader for framtidige forsikringskrav, og risikoen for ekstreme hendelser (katastrofer), sett opp mot forsikringsvirksomhetens premieinntekter. Reserveringsrisiko er usikkerhet knyttet til allerede avsatte reserver for forsikringshendelser som har inntruffet.

Operasjonell risiko

Risiko som skyldes utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser, svikt hos mennesker og i systemer eller eksterne hendelser. Definisjonen omfatter også juridisk risiko.

Likviditetsrisiko

Risiko for å ikke klare å refinansiere forpliktelsene og eventuelt finansiere økning i finansieringsbehovet uten at det oppstår vesentlige ekstrakostnader.

Strategisk og forretningsmessig risiko

Strategisk og forretningsmessig risiko er risikoen for tap som følge av forandringer i eksterne forhold utenfor selskapets kontroll, som regulatoriske forhold, eller svikt i inntjening og kapitaltilgang på grunn av sviktende tillit og omdømme i markedet, dvs. hos kunder, motparter, aksjeeiere og myndigheter (omdømmerisiko). Strategisk risiko omfatter også risiko for feilvurderinger knyttet til eksempelvis oppkjøp av selskap, eller store investeringer på IT- siden.

1.3.2. Strategi knyttet til bruken av finansielle instrumenter

Konsernet benytter finansielle instrumenter aktivt for å ta posisjoner og for å redusere risiko. Bruken av finansielle instrumenter er begrenset til instrumenter hvis risiko og markedsverdi lar seg måle og overvåke innenfor konsernets systemer for risikostyring og lønnsomhetsmåling. Derivater som ikke omsettes i et aktivt marked benyttes bare for sikringsformål eller dersom det ønskes fysisk oppgjør i underliggende eiendel/forpliktelse. Kontraktene blir ikke regnskapsmessig sikringsbokført.

1.3.3. Risikoforhold i de enkelte selskaper

Risiko i SpareBank 1 Livsforsikring AS

Risikoen i livselskapet består i all hovedsak av forsikringsrisiko, markedsrisiko, kredittrisiko og operasjonell risiko. I tillegg er den finansielle risikoen i SpareBank 1 Livsforsikring i stor grad knyttet til hvordan selskapet klarer å innfri den årlige rentegarantien. Dette stiller krav til selskapets investeringsstrategi og risikostyring. Investeringsstrategien inneholder rammer for hvordan selskapet skal plassere og forvalte sine eiendeler, herunder tilgjengelige markeder, aktivaklasser og finansielle instrumenter. Investeringsstrategien inneholder også retningslinjer og rammer for kreditteksponering, motpartseksponering, valutarisiko og bruk av derivater i sikringsstrategier. Livselskapet har også operasjonell risiko knyttet til komplekse IT-systemer.

Risiko i SpareBank 1 Skadeforsikring konsern

Risikoen i SpareBank 1 Skadeforsikring konsern består av i all hovedsak av forsikringsrisiko, markedsrisiko, kredittrisiko og operasjonell risiko. Selskapets arbeid knyttet til dette består i hovedsak av måling og oppfølging av totalrisikoen og de ulike risikoelementene. Det arbeides med videreutvikling av selskapets risikomodeller. I 2011 har selskapet gjort betydelige fremskritt

Pilar 3 – SpareBank 1 Gruppen per 31.12.11

på modellering av forsikringsrisiko på porteføljenivå. Risikobasert tilsyn rapporteres i tillegg kvartalsvis til Finanstilsynet, og omhandler de viktigste risikoene.

Risiko i ODIN Forvaltning AS

Risikoen i ODIN Forvaltning AS knytter seg i all hovedsak til operasjonell risiko og strategisk og forretningsmessig risiko.

Risiko i SpareBank 1 Gruppen Finans konsern

Risikoen i SpareBank 1 Gruppen Finans konsern knytter seg i all hovedsak til kredittrisiko, operasjonell risiko, strategisk og forretningsmessig risiko.

Risiko i SpareBank 1 Markets AS

Risikoen i SpareBank 1 Markets AS er knyttet til strategisk og forretningsmessig risiko, operasjonell risiko, markedsrisiko og kredittrisiko.

Både liv- og skadeselskapet arbeider aktivt med å forberede styringssystemer til det nye Solvency II-regelverket som forventes å tre i kraft 1.1.2014. Begge selskaper ser foreløpig ut til å være godt forberedt kapitalmessig for å møte de kapitalkrav som forventes å bli lagt til grunn i Solvency II-regelverket, selv om endelige analyser ikke foreligger.

2. Konsolidering

Nedenfor beskrives forskjellen i konsolideringsgrunnlaget ved konsolidering etter regnskapsreglene og ved konsolidering for kapitaldekningsformål.

2011

NOK 1 000

Selskaper	Forretningskontor	Andel i %	Aksjekapital	Pålydende per aksje	Bokført verdi 2011
SpareBank 1 Livsforsikring AS	Oslo	100	348 400	200	2 797 997
SpareBank 1 Skadeforsikring AS	Oslo	100	132 000	100	1 266 034
SpareBank 1 Medlemskort AS	Oslo	100	150	50	1 600
Sparebankutvikling AS	Oslo	100	100	1 000	100
Odin Forvaltning AS	Oslo	100	9 238	1 000	176 045
SpareBank 1 Gruppen Finans AS	Oslo	100	212 200	1 000	389 699
SpareBank 1 Markets AS (tidligere Argo Securities AS)*	Oslo	97,22	60 000	1 000	353 719
Sum investering i konsernselskaper					4 985 194

SpareBank 1 Gruppen AS har i 2011 kjøpt seg opp i SpareBank 1 Markets AS og eierandelen har økt fra 76,75% til 97,22%.

Konsolideringsmetode for regnskapsformål tar med seg samtlige selskap med full konsolidering av balanse og resultatregnskap i henhold til oppkjøpsmetoden. Oppstillingen er per 31.12.11, og hentet fra noten vedr. investering i datterselskaper i note til årsregnskapet.

SpareBank 1 Gruppen er et forsikringsdominert konsern. Det er gitt tillatelse fra Finanstilsynet om å rapportere den konsoliderte kapitaldekningen i rapport 700 som er samme mal som benyttet av forsikringsdatterselskapene.

SpareBank 1 Gruppen AS legger vekt på at alle enheter i konsernet har tilfredsstillende kapitalisering til enhver tid. Konsernets styrende organer har ikke lagt beskrankninger på styrets mulighet til å overføre kapital mellom morselskapet og datterselskaper ut over det som følger av regulatoriske og andre lovbestemte beskrankninger. Det er heller ingen vedtektsbestemmelser som setter slike beskrankninger.

Av samme grunn inngår ikke SpareBank 1 Gruppen eller dets datterselskaper avtaler som setter beskrankning på styrets adgang til å overføre kapital som nevnt. Dette gjelder så vel innlånsavtaler, som avtaler med leverandører og kunder.

For øvrig vil overføring av kapital mellom selskapene reguleres av den ordinære rammelovgivningen for disse virksomhetene og for finanskonsernet.

3. Regulatorisk kapital – informasjon per risikogruppe (Pilar 1)

3.1. Ansvarlig kapital og kapitalkrav

Nedenfor følger oppstillingen av regulatorisk kapital i henhold til kapitaldekningsregelverket, som rapportert i selskapets noter til årsregnskapet. SpareBank 1 Gruppen har de samme kapitaldekningsregler som forsikringselskaper, og andre finansinstitusjoner. Kravet er 8 % ansvarlig kapital i forhold til en risikovektet balanse.

Morselskapet		Konsernet	
2011	NOK 1 000	Vekt	2011
	Risikovektede eiendeler		
	- Staten, sentralbar	0 %	-
	- Verdipapirer	10 %	354 185
56 799	Finansinstitusjon	20 %	2 302 693
	- Sikrede lån, etc	50 %	357 362
5 710 999	Anleggsmidler	100 %	13 528 894
	- Andre eiendeler	150 %	47 223
233 325	Goodwill og andre immaterielle eiendeler		-
	- Eiendeler knyttet t	20 %	1 379 172
	Sum balanseførte eiendeler		0
6 001 123	Sum risikovektede eiendeler		17 969 529
	-233 325 Fratrasket goodwill og andre immaterielle eiendeler		0
77 916	Poster utenom balansen		4 353
	- Nettobergningsgrunnlag for institusjoner som rapporter etter Basel II		2 001 138
	Urealiserte gevinster på finansielle investeringer		-218 338
-27 136	Frdrag for ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner		-27 136
5 818 578	Sum balanseførte eiendeler og poster utenom balansen og		0
			19 729 546
2 736 698	Egenkapital		4 379 939
	- Fondsobligasjoner		200 000
-13 568	- 50% frdrag for ansv. Kap i andre finansinst.		-13 568
	- Minstekrav reas suransedekning		-37 306
-430 000	- Frdrag for foreslått utbytte		-430 000
	- Frdrag urealiserte gevinster investerings eiendommer/varige driftsmidler		-128 978
-233 325	- Frdrag utsatt skattefordel		-
	- Immaterielle eiendeler og goodwill		-1 092 658
2 059 805	Sum kjernekapital		2 877 429
283 000	Evigvarende ansvarlig lån		283 000
	Tidsbegrenset ansvarlig lån		
	- 45% av ureal. verdi eiendommer		56 326
	- 45% av ureal gevinster aksjer		-
-13 568	- 50% frdrag for ansv. Kap i andre finansinst.		-13 568
269 432	Sum tilleggskapital		325 758
2 329 237	Netto ansvarlig kapital		3 203 187
	40,0 % Kapitaldekning		16,2 %
1 863 751	Overskudd av ansvarlig kapital		1 624 823

Nedenfor følger en oppstilling av ansvarlig kapital i SpareBank 1 Gruppen. Oversikten er utarbeidet per 31.12.2011.

Morselskapet						Konsernet	
2011	2010 NOK 1 000	Rente	Innløsningsrett	Forfall	2011	2010	
	Tidsbegrenset:						
-	150 145 21.12.2006 - Norsk Tillitsmann AS	NIBOR pluss 0,53%	21.12.11	21.12.16	-	150 145	
-	- 28.06.2006 - BN Bank ASA	NIBOR pluss 0,60%	28.06.11	28.06.16	-	15 000	
-	- 15.02.2006 - Norsk Tillitsmann ASA	NIBOR pluss 0,45%	15.06.11	15.06.16	-	200 000	
-	150 145 Sum tidsbegrenset				-	365 145	
	Evigvarende:						
83 230	83 197 Eierbanker og Sparebanken Vest	NIBOR pluss 2,25%		evigvarende	83 230	83 197	
200 338	200 504 Eierbanker, Sparebanken Vest og Swedbank	NIBOR pluss 3,00%		evigvarende	200 338	200 504	
283 568	283 701 Sum evigvarende				283 568	283 701	
	Fondsobligasjoner						
-	- 15.06.2006 - Fondsobligasjoner Norsk Tillitsmann	NIBOR pluss 1,17%		evigvarende	200 000	200 000	
-	Sum fondsobligasjoner				200 000	200 000	
283 568	433 846 Sum ansvarlig lånekapital og fondsobligasjoner				483 568	848 846	

3.2. Regulatoriske forhold og rapportering

Plikten til å rapportere etter rapport 700 gjelder forsikringsselskap, pensjonskasser, innskuddpensjonsforetak og holdingselskap i forsikringskonsern. Ovennevnte institusjoner skal beregne institusjonens kapitaldekning etter reglene i forskrift av 22. desember 2006 nr. 1616 om minstekrav til kapitaldekning i forsikringsselskap, pensjonskasser, innskuddpensjonsforetak og holdingselskap i forsikringskonsern (kapitaldekningsforskriften) og forskrift av 1. juni 1990 nr. 435 om beregning av ansvarlig kapital for finansinstitusjoner, oppgjørssentraler og verdipapirforetak (beregningforskriften). Institusjon som nevnt ovenfor som er morselskap i konsern eller underkonsern, skal i tillegg sende inn oppgave over kapitaldekningen på konsolidert basis, jf. forskrift av 31. januar 2007 nr. 121 om anvendelse av soliditetsregler på konsolidert basis (konsolideringsforskriften), som er rapport 700.

For de selskapene som er i konsernet, men som rapporterer etter Basel II, beregnes et kapitalkrav som kommer til fradrag.

3.3. Solvensmarginkrav

Liv- og skadeselskapet rapporterer i dag i tillegg til regulatorisk kapital etter kapitaldekningsreglene også ut fra regelverket knyttet til risikobasert tilsyn (RBT). Pr. 31.12.11 viser RBT i liv- og skadeselskapet at både liv- og skadeselskapet har en overdekning av solvenskapital iht. beregningsmetodikken i RBT.

Tall TNOK per 31.12.2011	SpareBank 1 Skadeforsikring	SpareBank 1 Livsforsikring
Solvensmarginkrav	792 198	794 641
Tellende solvensmarginkapital:		
-Ansvarlig kapital (etter fradrag)	1 803 614	2 216 385
-Sikkerhetsavsetninger (utover 55% av nedre grense)/ risikoutjevningfond	376 359	23 009
-Halvparten av tilleggsavsetningene		172 061
-Avsetning til naturskadefondet *	242 698	
Sum solvensmarginkapital	2 422 671	2 411 455
Solvensmargin	305,8 %	303,5 %

* Det vises også til overgangsbestemmelsene i solvensmarginforskriftens §§ 18 og 19. Når det gjelder overgangsbestemmelsen vedrørende medregning av andeler av naturskadefondet i solvensmarginkapitalen er det ikke avklart hvordan naturskadefondet skal håndteres etter utløpet av overgangsperioden. Beregningen ovenfor er inkludert 25 % av naturskadefondet per 31.12.2010.

4. Økonomisk kapital (Pilar 2 - ICAAP)

4.1. Risikojustert kapital

Dette avsnittet gir en presentasjon av den beregning som er foretatt av kapitalbehovet på konsernnivå i SpareBank 1 Gruppen. Det samlede kapitalbehovet fremkommer gjennom en analyse av kapitalbehovet til hvert enkelt datterselskap. Beregningene tar utgangspunkt i regnskapet per 31.12.2011.

Det beregnede kapitalbehovet for konsernet SpareBank 1 Gruppen omfatter følgende selskaper (eierandeler per 31.12.11):

- SpareBank 1 Gruppen AS (morselskapet)
- SpareBank 1 Livsforsikring AS (100 % eiet)
- SpareBank 1 Skadeforsikring AS (100 % eiet)
- ODIN Forvaltning AS (100 % eiet)
- SpareBank 1 Gruppen Finans AS (100 % eiet)
- SpareBank 1 Markets AS (97,22 % eiet)

Pilar 3 – SpareBank 1 Gruppen per 31.12.11

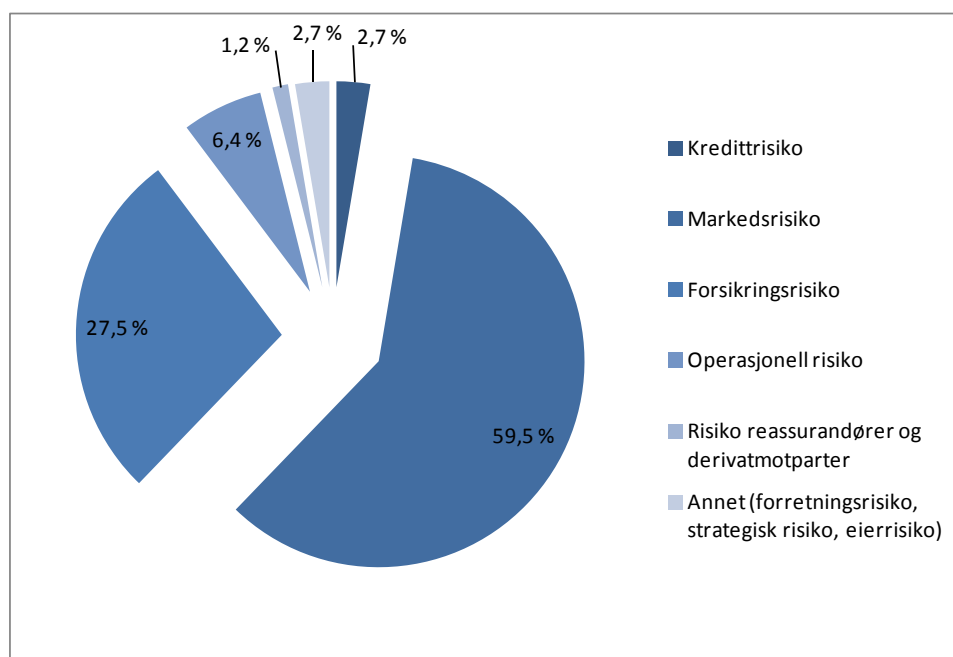
SpareBank 1 Gruppen AS eier i tillegg enkelte mindre aksjeposter. Kapitalbehovet knyttet til disse eierposter er beregnet som en ren eierrisiko og er inkludert i beregningen av markedsrisiko i morselskapet.

SpareBank 1 Gruppen beregner kapitalbehov basert på de ulike risikokategoriene. Risikojustert kapitalbehov beregnes for hvert datterselskap og for konsernet totalt. Statistiske metoder og til dels bruk av noe skjønn er lagt til grunn i beregningene. Det er lite sannsynlig at alle tapshendelser inntreffer samtidig, og det oppstår derfor diversifiseringseffekter når alle risikokategoriene vurderes samlet. Risikojustert kapitalbehov skal dekke de beregnede uventede tapene og SpareBank 1 Gruppen har besluttet at konfidensnivået for beregningene skal være 99,5 %.

Tabellen under viser netto risikojustert kapitalbehov og tilgjengelig buffer:

Risikojustert kapitalbehov	99,50 %
Millioner kroner	31.12.2011
Kredittrisiko	179
Markedsrisiko	4 010
Forsikringsrisiko	1 855
Operasjonell risiko	428
Risiko reassurandører og derivatmotparter	83
Likviditetsrisiko	0
Konsentrasjonsrisiko	0
Annet (forretningsrisiko, strategisk risiko, eierrisiko)	180
Brutto risikojustert kapitalbehov	6 735
Diversifikasjonseffekt	-1 339
Risikojustert kapitalbehov etter diversifikasjonseffekt	5 396
Diversifikasjonseffekt i % av brutto risiko	-24,82 %
Kapitalreserver (sikkerhetsfond, kursregulseringsfond etc)	-1 797
Netto risikojustert kapitalbehov	3 598
Kjemekapital inkl. fondsobligasjoner (inkl avsatt utbytte 2011)	3 275
Andel Goodwill	393
Total sikkerhetsbuffer før ansvarlig lån	70
Tellende øvrig ansvarlig kapital	433
Total sikkerhetsbuffer inkludert ansvarlig lån	503

Figuren nedenfor viser sammensetningen av beregnet brutto risiko på totalt MNOK 6 735 per 31.12.11 for de enkelte risikokategoriene i SpareBank 1 Gruppen.

Markedsrisiko er som det fremgår av figuren den viktigste enkeltrisiko i SpareBank 1 Gruppen, når vi ser bort fra diversifiseringseffekter (bruttobetraktning).

4.2. Kapitalbehov

SpareBank 1 Gruppen må ha tilstrekkelig kapital for å dekke uventede tap. Konsernet er underlagt regelverk for minstekrav til kapitaldekning og soliditet. Kapitalkravsforskriften stiller i tillegg krav til at kapitalbehovet skal vurderes i forhold til både risikoprofil og kvalitet på risikostyrings- og kontrollsystemer. Policy for kapitalstyring er gjenstand for årlig oppdatering og styregodkjenning, og er senest oppdatert og styregodkjent i mai 2011. Policy for kapitalstyring skal sikre at SpareBank 1 Gruppen har et egenkapitalnivå som er optimalt i forhold til definert risikotoleranse, risikoprofil og omfang av virksomheten. Alle selskapets styringsdokumenter knyttet til risikostyring skal revideres og behandles av styret i SpareBank 1 Gruppen i juni 2012.

SpareBank 1 Gruppen benytter risikojustert avkastning som et økonomisk styringsparameter. I den kvartalsvise risikorapporten blir risikojustert avkastning rapportert for konsernet samlet, per datterselskap, og for personmarked og bedriftsmarked innen hvert datterselskap.

4.3. Risikokategorier

4.3.1. Kredittrisiko

Kredittrisiko i SpareBank 1 Gruppen utgjør en relativt liten andel av den konsoliderte risikoen, og er i hovedsak knyttet til den virksomhet som utøves av SpareBank 1 Skadeforsikring AS, SpareBank 1 Livsforsikring AS og SpareBank 1 Gruppen Finans konsern. Kredittrisiko i SpareBank 1 Gruppen Finans er primært knyttet til factoringporteføljen, mens kredittrisikoen innen forsikringsvirksomhet primært er knyttet til investeringsområdet, samt reassuransesiden i skadeselskapet. SpareBank 1 Markets AS har i tillegg noe kredittrisiko knyttet til utlån til kunder, samt knyttet til en egen investeringsportefølje.

4.3.1.1. SpareBank 1 Livsforsikring og SpareBank 1 Skadeforsikring

Kredittrisiko i SpareBank 1 Skadeforsikring AS og SpareBank 1 Livsforsikring AS er relatert til pengemarkedsplasseringer (obligasjoner og sertifikater) og eiendom. Selskapenes styrer har vedtatt rammer for de ulike verdipapirutstederne. I tillegg er det fastlagt minimumsnivå for kredittratingen innenfor de ulike utstedergruppene. Det er gitt detaljerte regler vedrørende tillatt risikonivå på plasseringene i eget mandat til forvaltere av porteføljen. Modellen hensyntar kun risiko knyttet til mislighold fra debtors side. Risikoen for tap som følge av at debtors kredittverdighet anses å være redusert, tas ikke hensyn til. I eiendomsporteføljen er det risiko knyttet til betjening av inngåtte leieavtaler. Her vurderes kredittrisikoen som begrenset.

SpareBank 1 Skadeforsikring AS og SpareBank 1 Livsforsikring AS har til sammen en portefølje på 17,2 mrd. kroner i sertifikat - og obligasjonsmarkedet per 31.12.11 (mot 18,1 mrd. per 31.12.10). Risikoen knyttet til sertifikat- og obligasjonsmarkedet er konsentrert om investeringer med såkalt investment grad (ratet BBB eller bedre).

Kredittrisikoen kvantifiseres som det tap som kan oppstå knyttet til investeringer i sertifikat – og obligasjonsmarkedet som følge av mislighold fra debtors side og dette er beregnet med basis i faktisk eksponering per 31.12.11. Beregningen av kredittrisiko omhandler i første rekke risikoen for at det skal oppstå tap på sertifikat og obligasjoner som følge av mislighold fra debtors side. I denne forbindelse benytter vi modeller for å beregne forventet og uventet tap.

I tillegg er SpareBank 1 Skadeforsikring konsern eksponert for kredittrisiko knyttet til reassurandører, dels gjennom fordringer og dels gjennom reassurandørens andel av erstatningsavsetningen. For å begrense risikoen som er forbundet med reassurandører har selskapet en policy om minimum A-rating fra S&P ved kontraktsinngåelse.

Pilar 3 – SpareBank 1 Gruppen per 31.12.11

SpareBank 1 Gruppen Finans AS

Kredittrisikoen i Spare Bank 1 Gruppen Finans er i all hovedsak knyttet til factoringvirksomheten. Risikoen knyttet til kredittrisiko inkluderes iht. de regulatoriske beregningene for SpareBank 1 Gruppen Finans (konsern).

SpareBank 1 Markets AS

SpareBank 1 Markets AS er eksponert mot kredittrisiko på tre områder; motpartsrisiko i daglig handel, via investeringer og gjennom kredittgivning til kunder.

4.3.2. Konsentrasjonsrisiko

Det er noe konsentrasjonsrisiko i SpareBank 1 Gruppen. I både liv- og skadeselskapet er det antatt å være konsentrasjonsrisiko på investeringssiden, spesielt knyttet til investering i obligasjoner utstedt av finansinstitusjoner. Det er ikke beregnet kapitalbehov for denne risikoen per 31.12.11. Skadeselskapet har en viss konsentrasjonsrisiko knyttet til reassurandører.

4.3.3. Markedsrisiko

Markedsrisiko er risikoen for tap som skyldes endringer i observerbare markedsvariabler som renter, valutakurser og verdipapirkurser. Risikoen for endringer i verdipapirpriser som skyldes endringer i generelle kredittpriser blir regnet som markedsrisiko. Risiko knyttet til verdifall i eiendomsmarkedet er også inkludert i markedsrisikoen.

Det er utarbeidet rammer for markedsrisiko for den enkelte juridiske enhet, og det foretas i tillegg strategiske beslutninger knyttet til aktivaallokering for det enkelte selskap.

Gjennomgangen av markedsrisiko er delt i to. Del I tar for seg modeller og definisjoner som benyttes for beregning av risiko på konsernnivå i SpareBank 1 Gruppen, del II beskriver oppfølging og styring av de ulike risikoelementene for konsernet samt modeller og rutiner for oppfølging og styring av de ulike risikoelementene i de enkelte datterselskapene. Gjennomgangen av markedsrisiko er basert på modellen som ligger til grunn for årets ICAAP-beregning.

4.3.3.1. Markedsrisiko del I

Del I tar for seg modeller og definisjoner som benyttes for beregning av risiko på konsernnivå i SpareBank 1 Gruppen.

Tabellen under viser markedsrisiko basert på VaR (Value at Risk) modell.

Markedsrisiko 99,5 % konfidensnivå

Beløp i MNOK

	31.12.2011	31.12.2010
Renterisiko	1 010	826
Spreadrisiko	591	815
Egenkapitalrisiko	1 451	1 426
Valutarisiko	48	65
Risiko knyttet til eiendom	914	995
<i>Hedgefond</i>	1	
Diversifisering	-540	-567
Total markedsrisiko	3 476	3 560
Diversifisering i %	-15,5 %	-15,9 %

Pilar 3 – SpareBank 1 Gruppen per 31.12.11

Forutsetninger for VaR-modell

Metoder og forutsetninger:

- Konfidensnivå er 99,5 %
- Holdeperiode 12 måneder
- Standardavvik er beregnet med grunnlag i månedsstatistikk fra 1.1.1994 til 31.12.2010
- Samvariasjon mellom risikoklassene hensyntas

Markedsrisiko beregnes på bakgrunn av formelen:

$$\text{VaR} = \text{Markedsverdi} * \sigma * \sqrt{T} * n_c$$

σ = Standardavvik aktivum

T = Holdeperiode.

n_c = Antall standardavvik gitt konfidensnivå (99,5 % ensidig konfidensnivå = 2,58)

Løpende avkastning på plasseringene er ikke tatt hensyn til. Dette medfører at beregning av UL (Unexpected Loss) tilsvarer VaR.

Renterisiko

Renterisiko er risikoen for tap som oppstår ved endringer i rentenivået. Risikoen oppstår hovedsakelig som følge av investering i rentepapirer, fra fastrenteutlån, ved funding i fastrentepapirer samt ved derivatbruk.

Value at Risk er gitt ved verdi av eiendel multiplisert med eiendelens sensitivitet til endringer i rente multiplisert med maksimal negativ renteendring gitt holdeperiode og konfidensnivå.

Obligasjonsporteføljen durasjonsvektes innenfor tidsintervallene (1-3 mnd), (3-12 mnd), (1-3 år), (3-5 år) og (> 5 år). Durasjonen gir uttrykk for hvert intervalls prissensitivitet i forhold til en renteendring. På bakgrunn av tidsserier på månedlige historiske renter tilbake til 1994 beregnes standardavviket til den absolutte renteutviklingen. Det beregnes gjennomsnittlig renter for å tilpasse til intervallene.

På bakgrunn av durasjonsvektet eksponering, historiske rentebevegelser, holdeperiode og konfidensnivå blir VaR beregnet innenfor hvert tidsintervall, for deretter å bli summert opp til total VaR på rentepapirer.

Spreadrisiko

Spreadrisiko er inkludert i markedsrisiko, i henhold til beregningene ifb. risikobasert tilsyn i liv- og skadeselskapet, med fradrag for beregnet kredittrisiko iht. interne modeller. Spreadrisiko defineres som risikoen for endringer i markedsverdi/realistisk verdi av obligasjoner mv. og engasjementer som følge av generelle endringer i kredittspreader.

Egenkapitalrisiko

Egenkapitalrisiko på verdipapirer er risikoen for tap som oppstår ved endringer i verdien på aksjer og andre egenkapitalinstrumenter som konsernet har investert i. I risikoberegningssammenheng benyttes en oppdeling i norske og internasjonale aksjer.

På bakgrunn av en norsk indeks og en verdensindeks beregnes historiske avkastningstall for norske og utenlandske aksjer separat tilbake til 1994. På bakgrunn av avkastningstallene beregnes standardavviket, som justeres for holdeperiode og konfidensnivå for deretter å multipliseres med eksponering innenfor de ulike egenkapitalklassene. Eksponering tilsvarer markedsverdi av aksjeporteføljen på balansedagen.

For å kunne ta utgangspunkt i volatiliteten i indeksene forutsetter vi en veldiversifisert portefølje av egenkapitalinstrumenter innenfor egenkapitalklassene, hvilket tilsvarer $\beta = 1$. Vi finner det rimelig å anta at porteføljene i liv- og skadeforsikring er veldiversifiserte.

Valutarisiko

Valutakursrisiko er risikoen for tap som har bakgrunn i endringer i valutakurser. Konsernet måler valutarisikoen ut fra nettoposisjoner i de ulike valutaene.

Pilar 3 – SpareBank 1 Gruppen per 31.12.11

På bakgrunn av historiske valutakurser beregnes volatilitet for de relevante valutasorter, hvilket gir grunnlag for å beregne risiko knyttet til eksponering, gitt et bestemt konfidensnivå.

Risiko knyttet til eiendom

Konsernets eiendommer er utsatt for risiko ved endringer i eiendomsmarkedet. Eiendomsporteføljens verdi er påvirket av mange faktorer, herunder den lokale økonomiske utviklingen, eiendommenes beliggenhet, vedlikehold og konkurranse i det lokale eiendomsmarkedet.

Volatilitet knyttet til eiendom blir beregnet på bakgrunn av historisk utvikling i eiendomspriser i henholdsvis prisindeks for kontor- og forretningseiendommer hentet fra Statistisk sentralbyrå.

Hedgefond

Risiko knyttet til hedgefond blir beregnet på grunnlag av volatiliteten i en internasjonal hedgefondindeks. Risikoen beregnes i henhold til tilsvarende metode som aksjer.

Korrelasjon – Porteføljerisiko markedsrisiko

På bakgrunn av tidsseriene beregnes en korrelasjonsmatrise mellom de ulike aktivaklassene innenfor markedsrisiko. Korrelasjonene beregnes på bakgrunn av historikk tilbake til 1994, eller så langt tilbake det finnes data, basert på 12 måneders rullerende snitt. For å gjøre beregningene mer konservative, benyttes et gjennomsnitt av gjennomsnittet til korrelasjonene og høyeste korrelasjon i perioden. På bakgrunn av korrelasjonsmatrisen beregnes en kovariansmatrise som gir utgangspunktet for å beregne Value at Risk (standardavviket) på den totale porteføljen.

4.3.3.2. Markedsrisiko del II

Del II beskriver oppfølging og styring av de ulike risikoelementene for konsernet samt modeller og rutiner for oppfølging og styring av de ulike risikoelementene i de enkelte datterselskapene.

Den konsoliderte markedsrisikoen i konsernet måles og rapporteres, som beskrevet tidligere, kvartalsvis til styret i SpareBank 1 Gruppen AS og er basert på VaR-beregning med 99,5 % konfidensnivå. Ved behov, og i perioder med store prisendringer i markedet, økes målefrekvensen av markedsrisikoen. Dette følger av interne beredskapsplaner.

Markedsrisikoen i SpareBank 1 Livsforsikring måles i hovedsak gjennom stresstester og VaR-beregninger. Utviklingen i kursreguleringsfondet følges på daglig basis. SpareBank 1 Livsforsikring sin investeringsportefølje er delt i flere porteføljer, hvorav en del er tilknyttet kundeporteføljene, en del er tilknyttet selskapsporteføljen og en del er tilknyttet investeringsvalgporteføljen.

SpareBank 1 Skadeforsikrings kapital situasjon er å anse som god. SpareBank 1 Skadeforsikring vurderer markedsrisikoen fortløpende i forhold til bufferkapital i form av stresstester.

ODIN Forvaltning har liten eller ingen eksponering mot markedsrisiko, da de ikke tar posisjoner på egne bøker. Resultatene i selskapet er allikevel svært sensitive overfor kursendringer da selskapets viktigste inntektskilde er porteføljeprovisjoner.

SpareBank 1 Gruppen Finans og SpareBank 1 Markets har liten eksponering mot markedsrisiko.

Renterisiko

Renterisikoen i SpareBank 1 Livsforsikring og SpareBank 1 Skadeforsikring måles gjennom resultateffekt i stresstesten ved en prosentvis renteøkning. Eksponering i forhold til vedtatte rammer for de ulike aktivaklassene for rentepapirer følges og rapporteres månedlig.

I vår VaR-beregning for beregning av økonomisk kapital hensyntas kun aktivasisden i livselskapet. Renterisiko på passivasisden som følge av forhold nevnt over hensyntas ikke. Denne risikoen beregnes og rapporteres i henhold til risikobasert tilsyn under risikobasert tilsyn i hvert enkelt selskap.

Egenkapitalrisiko

Egenkapitalrisikoen i konsernet relaterer seg primært til SpareBank 1 Livsforsikring og SpareBank 1 Skadeforsikring sine egenkapitalplasseringer, men også SpareBank 1 Gruppen AS har investeringer i egenkapitalinstrumenter. Styrene i SpareBank 1 Skadeforsikring og SpareBank 1 Livsforsikring har vedtatt en investeringsstrategi, herunder risikoprofil og begrensninger / rammer på investeringer i ulike instrumenter.

Valutarisiko

SpareBank 1 Gruppen har lav eksponering mot valutarisiko. SpareBank 1 Livsforsikring søker å nøytralisere det vesentlige av eksponeringen ved bruk av valuta-terminkontrakter. SpareBank 1 Skadeforsikrings strategi er at verdipapirer notert i utenlandsk valuta i størst mulig grad skal sikres mot valutarisiko.

Risiko knyttet til eiendom

I SpareBank 1 Livsforsikring og SpareBank 1 Skadeforsikring er en relativt stor andel av investeringsporteføljen knyttet til eiendom. Selskapene styrer risikoen knyttet til eiendom gjennom stresstester.

4.3.4. Likviditets- og oppgjørskrisiko

Styringen av konsernets finansieringsstruktur tar utgangspunkt i en overordnet likviditetsstrategi som blir gjennomgått og vedtatt av styret minimum årlig. Likviditetsrisikoen reduseres gjennom spredning av innlånene på ulike markeder, innlånskilder, instrumenter og løpetider.

Likviditetsrisikoen i SpareBank 1 Gruppen er i hovedsak knyttet til morselskapet, og vurderes som lav.

Beredskapsplan for kapital og likviditetsstyring ble senest oppdatert og styregodkjent mai 2011, og søker å synliggjøre den overordnede likviditetsstyring i konsernet samt å identifisere og forklare hendelser som kan inntreffe og legge planer for å møte disse hendelsene. Beredskapsplanen gir også en klar beskrivelse av ansvarsfordeling. Hendelser som kan gi likviditetseffekter kan blant andre være:

- Identifiserte tap i datterselskaper som innebærer behov for kapitaltilførsel
- Likviditetsbuffer under målsatt nivå
- Tilbakekallelse av ukommiterte kredittlinjer

4.3.5. Forsikringsrisiko

Forsikringsrisiko er kun aktuelt i skade- og livselskapet.

4.3.5.1. SpareBank 1 Skadeforsikring

Kvantifisering av økonomisk kapital følger av beregningsalgoritmene definert av Finanstilsynet.

Det holdes kapital for summen av premiesikkerhet og reserveusikkerhet, inkl korrelasjonseffektene, slik disse også er definert fra risikobasert tilsyn.

4.3.5.2. SpareBank 1 Livsforsikring

Kvantifisering av økonomisk kapital følger av beregningsalgoritmene definert av Finanstilsynet.

Det holdes kapital for summen av "forsikringsrisiko liv" og "forsikringsrisiko skade" slik disse også er definert fra risikobasert tilsyn.

4.3.6. Operasjonell risiko

Operasjonell risiko kan defineres som risikoen for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil, eller eksterne hendelser. Definisjonen omfatter også juridisk risiko.

Operasjonell risiko i datterselskapene dokumenteres i dag i forbindelse med arbeid som gjøres for å oppfylle internkontrollforskriften. Hovedtrekkene i dette arbeidet er at ledergruppen i det enkelte datterselskap gjennomfører en prosess for å kartlegge hovedrisikoen for operasjonell risiko før og etter gjennomførte tiltak. Det arbeid som gjennomføres er godt egnet til å avdekke behov for tiltak for å avdekke risikoen, men er ikke på samme måte godt egnet til å kvantifisere datterselskapets samlede operasjonelle risiko. Det er implementert databaser for styring og oppfølging av tiltak knyttet til rapporter fra Finanstilsynet, internrevisjonen og internkontroll gjennomgangen.

For ODIN Forvaltning benyttes forutsetningene i Basismetoden i det nye regelverket, dvs. 15 % av gjennomsnittlige inntekter de siste 3 årene.

Når det gjelder SpareBank 1 Skadeforsikring og SpareBank 1 Livsforsikring benyttes metodikk i de beregningene som selskapene utfører i forbindelse med deltagelse i QIS-beregningene som forberedelse til Solvency II.

SpareBank 1 Markets, SpareBank 1 Gruppen Finans og SpareBank 1 Gruppen beregner operasjonell risiko iht. nedenstående oppstilling:

SpareBank 1 Gruppen Finans	15 % av gj.snitt driftskostnader siste 3 år
SpareBank 1 Markets	15 % av gj.snitt av siste 3 års inntekter
SpareBank 1 Gruppen AS (morselskap)	15 % av gj.snitt driftskostnader siste 3 år

4.3.7. Strategisk og forretningsrisiko risiko

Strategisk og forretningsmessig risiko har i fremstillinger så langt blitt skjønnsmessig stipulert. Det er foreløpig ikke etablert en prosess for å beregne risikoen knyttet til dette. Vi arbeider med å finne parametere for å kunne beregne den strategiske og forretningsmessige risikoen på en kvantitativ måte. En antatt tilnæringsmåte her vil være å beregne sannsynlig bortfall av inntekter som følge av strategiske feilvalg eller situasjoner hvor det blir sterk negativ mediafokus omkring SpareBank 1 Gruppen eller SpareBank 1-bankene (omdømmerisiko).

SpareBank 1 Gruppen har etablert en beredskapsplan for behandling av omdømmesensitive saker. Arbeidet med en konkret sak initieres og ledes av Konserndirektør Kommunikasjon og er en dynamisk del av avdelingens planverk. Sakslisten gjennomgås hvert kvartal – for oppdatering.

Vi vil, i sammen med SpareBank 1 alliansens forum for risikostyring, ha et fortsatt fokus på å etablere kvantitative modeller med tanke på å estimere kapitalbehov for den strategiske og forretningsmessige risikoen i konsernet.

4.3.8. Korrelasjon - Porteføljerisiko

Ikke alle hendelser antas å inntreffe på samme tidspunkt. Derfor er det rimelig å ta hensyn til diversifiseringseffekter mellom aktivklassene. Det benyttes her en korrelasjonsmatrise mellom aktivklassene, hvor vi har beregnet korrelasjoner mellom markedsrisiko, kredittrisiko, forsikringsrisiko og eiendom.

I den samlede ICAAP-oppstillingen per 31.12.11 utgjør diversifiseringseffektene 19,8 % av brutto risiko, mot 19,5 % per 01.01.2011. Nivået følger av de korrelasjonsberegninger som er innarbeidet i totalrisikomodellen. Nivået på diversifiseringseffekter anser vi å være rimelig, sett i forhold til andre finansinstitusjoner med samme bredde i virksomheten.

5. Sammenligning av regulatorisk og økonomisk kapitalbehov

SpareBank 1 Gruppen konsern Millioner kroner	Regulatorisk kapital (beregninger per 31.12.11)	ICAAP Pilar 2 (beregninger per 31.12.11)
Kreditrisiko	N/A	179
Markedsrisiko	N/A	4 010
Forsikringsrisiko	N/A	1 855
Operasjonell risiko	N/A	428
Risiko reassurandører og derivatmotparter	N/A	83
Risiko knyttet til nivå på estimatawikene	N/A	0
Likviditetsrisiko	N/A	0
Konsentrasjonsrisiko	N/A	0
Annet (forretningsrisiko, strategisk risiko, eierrisiko)	N/A	180
Sum Brutto Risiko	1 578	6 735
Diversifikasjonseffekt	0	-1 339
Kapitalreserver (sikkerhetsfond, kursreguleringsfond etc)	0	-1 797
Totalt beregnet behov for kapital	1 578	3 598
Kjernekapital*	2 877	3 275
Buffer i forhold til kjernekapital	1 299	-323
Andel Goodwill	0	393
Buffer i forhold til kjernekapital inkl andel goodwill	1 299	70
Øvrig ansvarlig kapital	433	433
Buffer i forhold til total ansvarlig kapital (inkl andel goodwill)	1 732	503

* Kjernekapital i ICAAP Pilar 2 beregningen inneholder MNOK 200 i fondsobligasjoner, og MNOK 430 i avsatt utbytte

Beregningen av kapitalbehovet er gjennomført på konservative forutsetninger. Eksempelvis er det benyttet en holdeperiode på 12 måneder ved beregning av all markedsrisiko, selv om interne handlingsregler medfører at det kunne vært argumentert for at både halvårlig og kvartalsvis holdeperiode ville ha vært mer dekkende. I tillegg er beregninger av korrelasjonseffekter lagt i den konservative enden av observerte verdier, og i tilfeller hvor det ikke finnes empiri, er det forutsatt betydelige positive korrelasjoner.

I beregningene har vi redusert bruttorisikoen med reserver i liv- og skadeselskapet, som vurderes å være en buffer mot svingningsrisikoen. Dette er poster som er beregnet å være en del av bufferkapitalen til selskapet. De viktigste postene her er normalt kursreguleringsfondet og tilleggssavsetninger i livselskapet, samt deler av sikkerhetsavsetningene og garantiavsetningene i skadeselskapet.

I vurderingen av kapitalbehovet er det tatt som utgangspunkt at bufferkapital regnes i forhold til tilgjengelig kjernekapital inklusiv fondsobligasjoner og goodwill.

6. Videreutvikling av risikostyring og Solvency II

Det kommende felles europeiske soliditetsregelverk i forsikring (Solvency II) med forventet ikrafttreden fra 1. januar 2014, vil medføre at SpareBank 1 Gruppen som et forsikringsdominert konsern vil være underlagt det kommende regelverket per selskap, og samtidig underlagt gruppebestemmelsene i regelverket. Dette setter dermed et regulatorisk krav til gruppen for konsistent gjennomføring av risikostyringen i konsernet. Det er etablert et prosjekt for å innføre en tettere integrasjon av risikostyringen i konsernet, hvor målet er å øke kvalitet, og sikre effektive prosesser, og organisering av risikostyrings-, og compliance-arbeidet. Samtidig skal prosjektet sikre Solvency II compliance fra ikrafttreden 01.01.2014.